

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМІВ ПРОДОВОЛЬЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНУ

©2020 КОРДЗАЯ Н. Р.

УДК [664:338.2:005.934]:332.146(477)
JEL: Q18; R59

Кордзя Н. Р. Особливості формування та розвитку механізмів продовольчого забезпечення регіону

У статті досліджується продовольче забезпечення, яке є важливим індикатором якості соціально-економічного розвитку території (регіону) в щоденному споживанні продовольчих товарів населенням, зміцнюючи продовольчу безпеку країни. Умови адміністративно-територіальної реформи, спрямовані на передачу повноважень від центральних органів влади до місцевих, значно змінили систему продовольчого забезпечення територій, яка формує рівень цілісності продовольчої безпеки країни. Зміни вплинули і на централізовану систему продовольчого забезпечення через передачу нових принципів з державного рівня на регіональний. Збалансована та дієва система забезпечення населення продовольством впливає на якість його життя, економічну безпеку держави, її регіонів, конкурентоспроможність агропромисловості України на світових, зокрема європейських, ринках. Розроблені заходи з реалізації поставлених завдань Стратегії продовольчої безпеки регіонів плануються на період 3–5 років. Запропоновано структурно-логічну схему організаційно-економічного механізму продовольчого забезпечення регіону як комплекс економічних, технологічних та організаційних заходів, що здійснюються державою та іншими суб'єктами ринку на рівні країни та регіонів для задоволення потреб населення продовольчими товарами, регулюючи збут сільськогосподарської продукції, її переробку, гарантії покращення якості та безпеки харчових продуктів та їх цінової доступності. Досліджено, що основними напрямками реалізації механізму продовольчого забезпечення регіону є: забезпечення стійкого зростання виробництва, доступність продукції для споживачів; обмін сільськогосподарською продукцією; формування механізму регуляторного впливу на виробництво, торгівлю сільськогосподарською продукцією (національний, регіональний рівні); об'єднання невеликих фермерських господарств у межах регіонів; запровадження гарантованих мінімальних закупівельних цін (висока рентабельність виробництва); покращення рівня якості продукції, запровадження екологічних норм для стимулювання виробництва, вироблення та реалізація екологічно чистих продуктів харчування.

Ключові слова: продовольча безпека, продовольчий кошик, організаційно-економічний механізм, індекс продовольчої безпеки, система стратегічних пріоритетів.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-142-148>

Рис.: 5. **Бібл.:** 11.

Кордзя Натела Рєвазівна – кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, підприємництва і торгівлі, Одеська національна академія харчових технологій (вул. Канатна, 112, Одеса, 65039, Україна)

E-mail: natela_k@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3429-0483>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/N-9710-2015>

UDC [664:338.2:005.934]:332.146(477)
JEL: Q18; R59

Kordzaia N. R. Peculiarities of Formation and Development of Mechanisms for Food Provision of Region

The article examines the food provision, which is an important indicator of the quality of socio-economic development of a territory (region) in the daily consumption of food products by the population, strengthening the food security of the country. The conditions of administrative-territorial reform aimed at transferring powers from central authorities to local authorities have significantly changed the system of food provision of territories, which forms the level of integrity in terms of food security of the country. The changes have also affected the centralized food provision system through the transfer of novel principles from the State level to the regional level. A balanced and effective system of providing the population with food affects the quality of its life, economic security of the State, its regions, competitiveness of Ukrainian agrarian industry world-wide, including in the European markets. The measures developed in order to implement the targeted tasks of the Food Security Strategy of the Regions are planned for the period of 3–5 years. A structural-logical scheme of the organizational-economic mechanism for food provision of region is proposed as a set of economic, technological and organizational measures carried out by the State and other market actors at the level of both the country and the regions to meet the needs of the population with food products, regulating the sale of agricultural products, its processing, guarantees of improvement of quality and security of food products and their price availability. The author examines the main directions of implementation of the mechanism for food provision of region, which are the following: ensuring sustainable growth of production, availability of products for consumers; exchange of agricultural products; formation of a mechanism for regulatory influence on production, trade in agricultural products (national and regional levels); association of small farms within the regions; introduction of guaranteed minimum purchase prices (high profitability of production); improving the level of product quality, introduction of ecological norms to stimulate the production, producing and selling of environmentally friendly foods.

Keywords: food security, food basket, organizational-economic mechanism, food security index, system of strategic priorities.

Fig.: 5. **Bibl.:** 11.

Kordzaia Natela R. – PhD (Engineering), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Marketing, Entrepreneurship and Trade, Odesa National Academy of Food Technology (112 Kanatna Str., Odesa, 65039, Ukraine)

E-mail: natela_k@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3429-0483>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/N-9710-2015>

Продовольча безпека для України є головною проблемою у створенні комплексної концепції національної безпеки. Без налагодженого механізму сучасної системи постачання продовольства країни потрапляють у залежність від інших держав.

В основі продовольчого забезпечення сільськогосподарства як конкурентоспроможної галузі лежать орієнтири на міжнародні стандарти якості продукції на світових ринках. Сучасна конкурентно-безпекова складова регіонів України пов'язана з підвищенням конкурентоспроможності агропромисловості та харчової промисловості в активному пошуку нових механізмів продовольчого забезпечення країни, її регіонів, рівномірно формуючи потреби стратегічних напрямів для ефективної організації в умовах євроінтеграції держави.

Систематизація досліджень сформувала комплексну модель системи продовольчого забезпечення регіону з елементів (підсистем): визначення необхідних потреб у продовольстві, формування продовольчих ресурсів регіону, визначення власного виробництва продовольства, розподілу (обміну) продовольчих ресурсів, споживання продуктів харчування й управління процесом продовольчого забезпечення. Ефективність системи залежить від характеру структурованості зв'язків елементів підсистем продовольчого забезпечення регіону, впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, збалансованості політики міжрегіональних і зовнішньоекономічних відносин, утворюючи механізм формування пропозиції на регіональному ринку продовольчих товарів.

У наш час наукові дослідження за напрямом продовольчої безпеки здійснюються достатньо активно, свідченням чого є низка фундаментальних праць щодо стану продовольчої безпеки країни, що визначається переліком існуючих загроз зовнішнього та внутрішнього характеру, а також удосконалення нормативно-законодавчої бази. Так, проблемам продовольчої безпеки присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних учених, як Басюркіна Н. Й., Барраклот С., Гойчук О. І., Лагодієнко В. В., Лагодієнко Н. В., Мудрак Р. П., Немченко В. В., Павлов О. І., Самофатова В. А., Скидан О. В., Саблук П. Т., Пасхавер Б. Й. та ін. Незважаючи на значну кількість досліджень, питання продовольчої безпеки залишаються завжди актуальними та потребують постійного вивчення.

Метою статті є дослідження процесів переходу до формування та розвитку сучасних механізмів регулювання продовольчого забезпечення регіону.

Для досягнення визначеної мети та відповідно до логіки наукового дослідження були поставлені *завдання*:

- ✦ проаналізувати механізм забезпечення продовольчої безпеки країни;
- ✦ дослідити процес управління системою продовольчого забезпечення регіону залежно від особливостей її функціонування;

- ✦ визначити напрями формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки регіону, що формують основні принципи його функціонування.

Методологічною та теоретичною основами дослідження є економічна теорія, наукові роботи вітчизняних учених із проблем процесів переходу до сучасних механізмів регулювання продовольчого забезпечення. У процесі дослідження використовувалися такі методи: монографічний, наукової абстракції, спостереження, рядів динаміки, середніх величин, індукції та ін.

Продовольча безпека регіону – це економічна категорія, елемент економічної системи, який забезпечує попит населення в продовольстві, тому необхідність дослідження та аналіз проблемних питань у сфері функціонування продовольчої безпеки залишається актуальним питанням.

Формуючи організаційно-економічний механізм продовольчої безпеки, визначають його основні принципи функціонування. Згрупуємо основні принципи функціонування за організаційною та економічною складовою (рис. 1). Організаційна складова складається з принципів: системності, науковості, територіальної галузевості, адекватності та гнучкості, адаптивності, безперервності та надійності.

Економічні показники України за рівнем самозабезпеченості продовольчими товарами перевищують 100%. Лише певні групи продовольчих товарів, наприклад виноград і ягоди, у 2019 р. були на рівні 84,9% [2].

Продовольчий кошик – це набір основних харчових продуктів відповідно до певних норм їх споживання. Товарами, які входять до продовольчого кошика, є: хліб, хлібопродукти, м'ясо, м'ясопродукти, молоко, молокопродукти, риба, рибпродукти, яйця, овочі, плоди, ягоди, картопля, цукор, олія рослинна.

Моніторинг продовольчої безпеки направлений на дослідження комплексної системи, яка складається з таких елементів: спостереження; збір інформації; обробка інформації; систематизація інформації; аналіз інформації щодо процесу виробництва, управління запасами товарів, постачання продовольства, якості, безпеки харчових продуктів, споживання продовольства, харчування населення.

Комплекс державних цільових програм продовольчої безпеки формується із завдань та заходів, спрямованих на створення продовольчої безпеки держави в цілому та окремих її регіонів.

Досліджено, що зменшення показників балансу щодо наявності певних груп продовольчої продукції з'явилося у 2014 р. Причиною цього стала анексія Росією Автономної Республіки Крим, після чого Україна зменшила виробництво винограду на 20%, скоротилися й посіви рису – на понад 60%. Щоб уникнути дефіциту цих товарів, їх перекривають імпортною про-

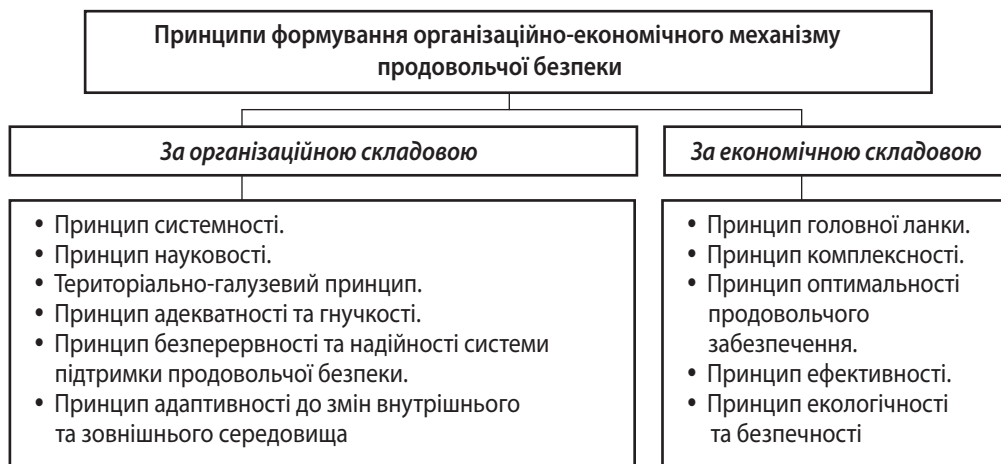

Рис. 1. Принципи формування організаційно-економічного механізму національної продовольчої безпеки [1]

дукцією. Але є певні продовольчі товари, виробництво яких перевищує внутрішнє споживання, а саме: м'ясо та м'ясні продукти – 105,4%, яйця – 114%, молоко – 103,6%, картопля – 101,6%, овочі – 101,6% [2].

Рейтинг регіонів за часткою кожного регіону з виробництва сільськогосподарської продукції, продукції тваринництва та рослинництва по відношенню до загалом виробленої сільськогосподарської продукції та продукції тваринництва та рослинництва в Україні за 2019 р. показав, що до регіонів з найбільшою питомою вагою у валовій продукції аграрного сектора входять Вінницька (8,2%), Дніпропетровська (6,1%), Київська (6,0%), Полтавська (5,8%) і Харківська (5,7%) області, а з найменшою – Чернівецька (1,8%) і Закарпатська (1,6%) області.

Для об'єктивності оцінки стану продовольчої безпеки країни, підтримки її на оптимальному рівні використовують систему спеціальних показників (індикаторів).

Критеріями продовольчої безпеки є граничний рівень індикатора, межа, поза якою продовольча ситуація у країні (регіоні) може стати небезпечною.

Індикатори – це визначені орієнтири розвитку для окреслення меж негативних процесів у середовищі, які прогнозують учасникам можливі несприятливі події щодо зниження глобального рівня національної безпеки.

Індекс продовольчої безпеки України у 2015–2019 рр., наведений на *рис. 2*, показує позитивний рівень динаміки показників протягом всього періоду.

Граничні значення індикаторів визначають граничні межі – нижче чи вище, в яких певна економічна система втрачає рівновагу, коливається, переходить у стан небезпечності в подальшому функціонуванні зони. Ігноруючи такі межі, можна потрапити в нестабільні тенденції розвитку економічної, соціальної й екологічної сфер, що може негативно вплинути на рівень життя населення. Граничними є міжнародні еталонні значення економічно розвинутих країн,

найкращі значення за сукупністю регіонів, країн, рекомендації міжнародних організацій, світових і вітчизняних експертів, власні експертні оцінки, максимальні (мінімальні) із усієї сукупності показників [3].

Сьогодні регіони України у сфері регулювання системи продовольчого забезпечення та безпеки потребують активних і дієвих важелів регіонального впливу (*рис. 3*) [1].

Аналіз впливу державного регулювання на рівень продовольчої безпеки країни показав, як визначити змістовний аспект формування організаційно-економічного механізму національної продовольчої безпеки.

У процесі дослідження встановлено, що основним напрямом ефективного управління продовольчим забезпеченням має бути Концепція регулювання системи продовольчого забезпечення регіону, яка має розкривати провідну ідею, мету, цілі та завдання державного впливу на систему, а також формувати принципи її регулювання на довготермінову перспективу.

Загальний зміст процесу управління системою продовольчого забезпечення регіону формується сукупністю заходів, що впливають на систему через державні та недержавні інституції різних управлінських рівнів з метою підтримання конкурентного середовища між власними виробниками продукції в регіоні, збалансованих відносин між виробниками, споживачами та суб'єктами ринкової інфраструктури. Державними суб'єктами управління є загальні та спеціальні компетентні органи влади.

Організаційно-економічний механізм продовольчої безпеки потребує постійних інновацій та вдосконалення, тому що залежить від впливу на нього економічних, політичних, соціальних, екологічних, інституційних факторів [4].

Успішність розвитку виробництва – це гармонійне поєднання організаційно-адміністративних та економічних методів регулювання аграрного секто-

Рис. 2. Індекс продовольчої безпеки регіонів України 2015–2019 рр. [3]

Рис. 3. Процес управління системою продовольчого забезпечення регіону залежно від особливостей її функціонування

Джерело: авторська розробка на основі [1].

ра. Особливість застосування організаційно-адміністративних методів у ринковій економіці полягає в тому, що, не обмежуючи свободу суб'єктів господарювання, вони спрямовані на забезпечення збалансованості їх інтересів з інтересами суспільства [4].

Обґрунтування ролі системи організаційно-економічного механізму продовольчого забезпечення регіону складається з процесу виробництва продуктів харчування (оптимізація міжгалузевих економічних відносин, створення фінансово-кредитного механізму, регулювання імпорту, формування інтервенційного фонду, інновації та технологічний розвиток), якості харчових товарів (цільова допомога населенню, оптимальне забезпечення їжею, система

контролю якості, безпека харчових продуктів, нові правила, норми, показники контролю якості, розвита інфраструктура, логістика).

Тому формування та створення необхідного рівня організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки впливає на економічні чинники як негативно, так і позитивно (рис. 4).

Складовими системи процесу управління продовольчого забезпечення регіону є сукупність цілеспрямованих заходів впливу на систему. Концепція регіонів направлена на здійснення ефективних реформ, розробку дієвих програм і планів забезпечення населення регіону доступними, якісними та безпечними продуктами харчування.

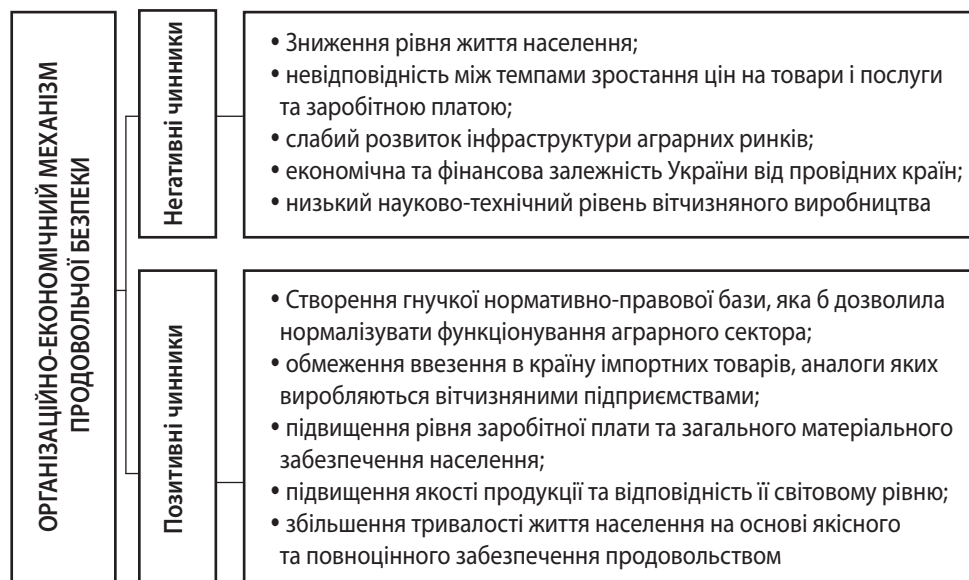

Рис. 4. Чинники, які впливають на результативність організаційно-економічного механізму сучасної продовольчої безпеки країни

Аналізуючи розвиток економіки країни та регіонів на основні напрямків економічної політики в сільському господарстві, необхідно орієнтуватися на виконання пріоритетів з:

- ✦ досягнення рівня, якості життя населення за стандартами економічно розвинених держав у сфері надання освіти, охорони здоров'я, чистоти довкілля, забезпечення економічних прав і свобод громадян;
- ✦ забезпечення міцності темпів економічного зростання, розвитку науково-технічного прогресу, підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних товаровиробників, ефективної інтеграції економіки України у світові господарські зв'язки;
- ✦ виконання позитивних економічних умов для зміцнення суверенітету, територіальної цілісності, обороноздатності, міжнародного авторитету України, захисту законних прав, інтересів громадян, організацій за її межами;
- ✦ розвитку людського потенціалу, ослаблення соціальної нестабільності суспільства, надмірного збільшення соціальної диференціації, появи протиріч інтересів соціальних груп [5].

Розглянемо схематичний поділ стратегій Концепції регулювання системи продовольчого забезпечення регіону для ефективного функціонування всіх елементів системи (рис. 5).

У Законі України «Про продовольчу безпеку України» виділені основні напрями державної політики у формуванні продовольчої безпеки регіонів у різних сферах:

1. *Економічна доступність продовольства* (формування підходів до регулювання ринків окремих видів харчових продуктів; використання відповідних важелів державного регу-

лювання залежно від зміни індикаторів продовольчої безпеки; удосконалення механізму ціноутворення на ринку продовольства; підтримка найбільш незабезпечених категорій населення).

2. *Фізична доступність продовольства* (сучасна система ланцюгів постачання продовольства; створення умов для розширення чисельності об'єктів торговельної інфраструктури різних типів).
3. *Забезпечення якості та безпеки продовольства* (інвестиційна, фінансова, інформаційна підтримка підприємств; розвиток наукових досліджень).
4. *Організація харчування населення* (розробка державних програм здорового харчування).
5. *Виробництво, реалізація продукції та продовольства* (урожайність сільськогосподарських культур, розвиток тваринництва).
6. *Зовнішньоекономічна політика* (співвідношення експорту та імпорту сільськогосподарського продовольства; митно-тарифне регулювання).
7. *Розвиток сільськогосподарських територій* (створення нових робочих місць тощо) [9].

Важливим напрямом ефективного управління продовольчим забезпеченням є Концепція регулювання системи продовольчого забезпечення регіону, основною метою державного впливу на систему якої є формування ідей, мети, цілей, завдань, принципів її регулювання на тривалій період. Розробляти концепцію необхідно для кожного регіону держави через здійснення ефективних реформ, розробку дієвих програм і планів забезпечення населення конкретного регіону доступними, якісними, безпечними товарами та продуктами харчування [2; 10; 11].

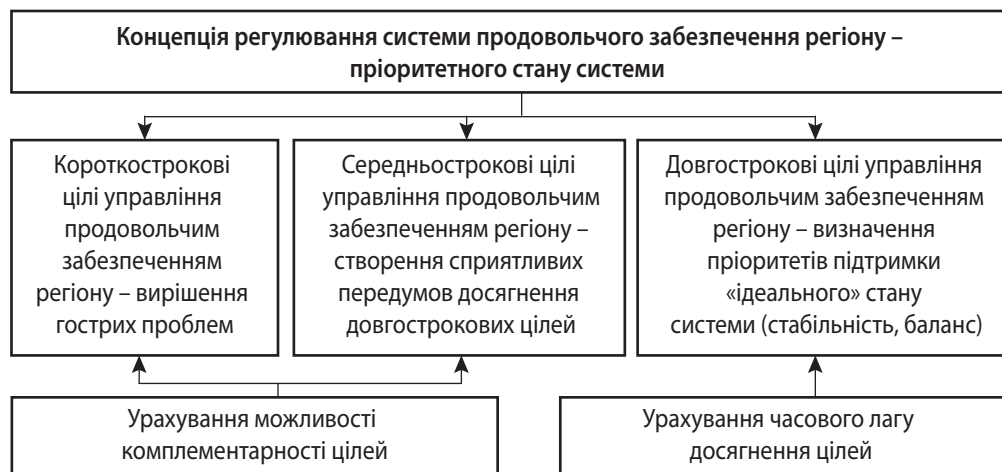

Рис. 5. Система стратегічних пріоритетів щодо продовольчого забезпечення регіону

Суб'єкти управління системою продовольчого забезпечення складаються з рівнів впливу, які можуть бути абсолютно різними.

Сучасний підхід конкурентної безпеки сприяє подальшій реалізації умов Угоди про асоціацію між Україною та країнами – членами ЄС, зокрема в частині продовольчого забезпечення населення необхідними товарами.

ВИСНОВКИ

Збалансована та дієва система забезпечення населення продовольством впливає на якість його життя, економічну безпеку держави, її регіонів, конкурентоспроможність агропромисловості України на світових європейських ринках. Розроблені заходи з реалізації поставлених завдань Стратегії продовольчої безпеки регіонів плануються на період 3–5 років.

Тому дана стратегія направлена на підтримку та покращення сільського господарства регіону, розвиток міжрегіонального об'єднання галузей агропромислового сектора (враховуючи показники коливань у середовищі при формуванні продовольчої безпеки регіону), впровадження, використання та стимулювання інноваційних технологій, новітнього обладнання в агропромисловому господарстві.

Запропоновано структурно-логічну схему організаційно-економічного механізму продовольчого забезпечення регіону як комплекс економічних, технологічних та організаційних заходів, що здійснюються державою та іншими суб'єктами ринку на рівні країни та регіонів для задоволення потреб населення продовольчими товарами, регулюючи збут сільськогосподарської продукції, її переробку, гарантії покращення якості та безпеки харчових продуктів та їх цінової доступності.

Зазначено, що основними напрямками реалізації механізму продовольчого забезпечення регіону є:

- ✦ забезпечення стійкого зростання виробництва;
- ✦ доступність продукції для споживачів;

- ✦ обмін сільськогосподарською продукцією;
- ✦ формування механізму регуляторного впливу на виробництво, торгівлю сільськогосподарською продукцією (національний, регіональний рівні);
- ✦ об'єднання невеликих фермерських господарств у межах регіонів;
- ✦ запровадження гарантованих мінімальних закупівельних цін (висока рентабельність виробництва);
- ✦ покращення рівня якості продукції, запровадження екологічних норм для стимулювання виробництва, вироблення й реалізація екологічно чистих продуктів харчування. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України : монографія / Батигіна О. М., Жушман В. М., Корнієнко В. М. та ін.; за ред. В. Ю. Уркевича, М. В. Шульги. Харків, 2013. 326 с.
2. Регулювання продовольчої безпеки у законодавстві Європейського Союзу та України. URL: <https://just.odessa.gov.ua/files/upload/files/10.pdf>
3. Коваленко О. В. Концептуальний підхід до побудови моделі інноваційного розвитку продовольчого комплексу. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*. 2015. Вип. 2 (4). Ч. 1. С. 29–35.
4. Вараксіна О. В. Оцінка моделі функціонування організаційно-економічного механізму забезпечення продовольчої безпеки національної економіки. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2016. № 1. С. 91–98.
5. Духневич А. Зобов'язання України щодо продовольчої безпеки відповідно до Угоди СОТ «Про сільське господарство». *Історико-правовий часопис*. 2015. № 2. С. 92–97.
6. Фера-Клемонца О. Ю. Зарубіжний досвід регулювання продовольчого забезпечення. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*.

2018. Вип. 5. С. 44–53. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20185\(133\)/sep20185\(133\)_044_Fera-KlemontsaOYu.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20185(133)/sep20185(133)_044_Fera-KlemontsaOYu.pdf)
7. Алексєєва Я. В. Наукові засади визначення продовольчої безпеки. *Ефективність державного управління*. 2015. Вип. 42. С. 100–107. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/edu_42/fail/13.pdf
 8. Мудрак Р. П., Лагодієнко В. В. Агроінфляція та індекс споживчих цін на продовольчі товари: порівняльний аналіз «Україна – ЄС». *Економіка України*. 2018. № 1. С. 28–39.
 9. Проект Закону України «Про продовольчу безпеку України» від 28.04.2011 р. № 8370-1. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF6GI01G.html
 10. Лагодієнко В. В. Продовольча безпека Причорноморського регіону: стан, тенденції, перспективи. *Економічна та продовольча безпека України*. 2019. Т. 6. № 3–4. С. 16–25. DOI: <https://doi.org/10.15673/efs.v6i3-4.1282>
 11. Лагодієнко В. В. Концептуальна модель розвитку регіонального агропромислового виробництва. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 8. С. 1255–1257. URL: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/263.pdf>
- REFERENCES**
- Alieksieieva, Ya. V. "Naukovi zasady vyznachennia prodovolchoi bezpeky" [Scientific Bases for the Definition of Food Security]. *Efektivnist derzhavnogo upravlinnia*, is. 42 (2015): 100-107. http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/edu_42/fail/13.pdf
- Batyhina, O. M. et al. *Aktualni problemy pravovoho zabezpechennia prodovolchoi bezpeky Ukrainy* [Actual Problems of Legal Provision of Food Security of Ukraine]. Kharkiv, 2013.
- Dukhnevych, A. "Zoboviazannia Ukrainy shchodo prodovolchoi bezpeky vidpovidno do Uhody SOT «Pro silske hospodarstvo»" [Ukraine's Commitments on Food Security in Accordance with the WTO Agreement «On Agriculture»]. *Istoryko-pravovyi chasopys*, no. 2 (2015): 92-97.
- Fera-Klemontsa, O. Yu. "Zarubizhnyi dosvid rehuliuвання prodovolchoho zabezpechennia" [Foreign Experience of Food Provision Regulation]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, is. 5 (2018): 44-53. [http://ird.gov.ua/sep/sep20185\(133\)/sep20185\(133\)_044_Fera-KlemontsaOYu.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20185(133)/sep20185(133)_044_Fera-KlemontsaOYu.pdf)
- Kovalenko, O. V. "Kontseptualnyi pidkhid do pobudovy modeli innovatsiinoho rozvytku prodovolchoho kompleksu" [The Conceptual Approach to the Construction of a Model of Innovative Development of the Food Industry]. *Naukovyi visnyk Mukachivskoho derzhavnogo universytetu. Seriya «Ekonomika»*, vol. 1, no. 2 (4) (2015): 29-35. [Legal Act of Ukraine] (2011). http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF6GI01G.html
- Lahodiienko, V. V. "Kontseptualna model rozvytku rehionalnogo ahropromyslovoho vyrobnytstva" [Conceptual Model of Development Regional Agroindustrial Production]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, is. 8 (2015): 1255-1257. <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/263.pdf>
- Lahodiienko, V. V. "Prodovolcha bezpeka Prychornomorskoho rehionu: stan, tendentsii, perspektyvy" [Food Security of the Black Sea Region: State, Trends, Prospects]. *Ekonomichna ta prodovolcha bezpeka Ukrainy*, vol. 6, no. 3-4 (2019): 16-25. DOI: <https://doi.org/10.15673/efs.v6i3-4.1282>
- Mudrak, R. P., and Lahodiienko, V. V. "Ahroinflatsiia ta indeks spozhyvchykh tsin na prodovolchi tovary: porivnialnyi analiz «Ukraina - YeS»" [Agroinflation and Consumer Price Index for Foodstuffs: Ukraine- EU Comparative Analysis]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1 (2018): 28-39.
- "Rehuliuвання prodovolchoi bezpeky u zakonodavstvi Yevropeiskoho Soiuzu ta Ukrainy" [Regulation of Food Security in the Legislation of the European Union and Ukraine]. <https://just.odessa.gov.ua/files/upload/files/10.pdf>
- Varaksina, O. V. "Otsinka modeli funktsionuvannia orhanyzatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu zabezpechennia prodovolchoi bezpeky natsionalnoi ekonomiky" [The Assessment of Model of Organizational and Economic Mechanism of Food Security in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya «Ekonomiczni nauky»*, no. 1 (2016): 91-98.